

Regeringskansliet, Socialdepartementet

Diarienummer:
IMY-2025-22980

Ert diarienummer:
S2025/02028

Datum:
2026-02-26

Yttrande över Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108)

Sammanfattning

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) tillstyrker förslaget om att användningen av dataanalys och urval ska ges ett uttryckligt stöd i lag och anser därför att alternativ A är det lämpligaste alternativet till ny ändamålsbestämmelse. IMY anser dock att det behövs förtydliganden om hur arbetet med dataanalys och urval ska avgränsas i omfattning och tid och att det behöver övervägas att införa ytterligare en sekretessbestämmelse om alternativ A väljs.

IMY kan inte tillstyrka förslaget till lag (2027:000) om register över barns och elevers frånvaro och närvaro i utbildningsverksamhet samt kompletterande förordning¹ i dess nuvarande utformning. IMY anser att förslaget saknar tillräckligt preciserade bestämmelser som ger lagstöd för en sådan omfattande och integritetskänslig behandling som förslaget innebär.

Förändrade ändamål för behandling av personuppgifter (avsnitt 8)

Dataanalys och urval (avsnitt 8.6.1 och 8.6.2)

IMY har tidigare yttrat sig över förslag till bestämmelser om dataanalys och urval som liknar det nu aktuella förslaget på ändamålsbestämmelse i alternativ A.² På samma sätt som tidigare anser IMY att en tydlig rättslig grund för den aktuella typen av behandling kan vara en förutsättning för att den ska uppfylla kraven på tydlighet, precision och förutsebarhet i dataskyddsförordningen. IMY anser därför att den rättsliga grunden för dataanalys och urval ska regleras särskilt. IMY håller därför med utredningen om att alternativ A är det lämpligaste alternativet till ny ändamålsbestämmelse.

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

Av författningsförslaget och betänkandet i övrigt framgår inte hur arbetet med dataanalys och urval ska avgränsas i omfattning och tid. Det är en brist. Enligt IMY är kraven på en tydlig och preciserad rättslig grund eller lagstiftningsåtgärd särskilt högt ställda vid integritetskänslig behandling för att tillämpningen ska vara förutsebar för de

¹ Förslag till förordning (2027:000) om register över barns och elevers frånvaro och närvaro i utbildningsverksamhet.
² Se bl.a. IMY:s yttrande över Ny reglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (SOU 2025:74), yttrande över Modern dataskydd vid CSN (SOU 2024:95) och yttrande över Framtidens dataskydd vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden (SOU 2023:100).

personer som omfattas av den.³ Det behöver därför i det fortsatta lagstiftningsarbetet tydliggöras hur arbetet med dataanalys och urval avgränsas i omfattning och tid. Det är i ett fall som detta inte tillräckligt att det framgår av myndigheternas interna rutiner hur behandlingarna ska avgränsas i omfattning och tid.

Vidare är tydliga ramar en förutsättning för att det föreslagna dokumentationskravet i realiteten ska utgöra en integritetshöjande skyddsåtgärd, eftersom det annars är oklart när dokumentationskravet inträder. IMY noterar i detta sammanhang att Lagrådet i ett förslag som liknar det nu aktuella har efterfrågat ett klargörande gällande dokumentationskravets omfattning som är kopplat till bestämmelsen om dataanalys och urval.⁴

IMY anser sammanfattningsvis att det behöver förtydligas hur arbetet med dataanalys och urval ska avgränsas i omfattning och tid.

Sekretess till skydd för enskildas intressen vid ett brett formulerat ändamål (alternativ A) (avsnitt 8.10.3)

Utredningen konstaterar att befintliga sekretessbestämmelser i 28 kap. 1–3 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) inte täcker de förebyggande åtgärderna och den personuppgiftsbehandling som kan förekomma utanför ordinarie ärendehandläggning inom ramen för ändamålsbestämmelsen i alternativ B. Såvitt IMY kan bedöma framstår det som att ett motsvarande behov av sekretess uppkommer om alternativ A väljs. I den fortsatta beredningen behöver det därför övervägas om en sekretessbestämmelse som täcker det behovet behöver införas även om detta alternativ väljs.

Ett nationellt frånvaroregister (avsnitt 9)

IMY kan inte tillstyrka förslaget till lag om register över barns och elevers frånvaro och närvaro i utbildningsverksamhet samt kompletterande förordning⁵ i dess nuvarande utformning.

Det föreslagna nationella frånvaroregistret kommer att innebära en behandling av integritetskänsliga personuppgifter om nästintill samtliga barn och elever i Sverige. Det rör sig alltså en mycket omfattande behandling. IMY delar därför utredningens bedömning att det nationella frånvaroregistret utgör ett betydande intrång i den personliga integriteten och därför omfattas av det förstärka grundlagsskyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen (RF). För att en sådan begränsning ska vara förenlig med grundlagen måste den ske genom lag och uppfylla de krav som ställs upp i 2 kap. 21 § RF.⁶

Regeringsformens krav innebär att lagförslaget med nödvändighet måste vara tydligt och ge stöd för en förutsebar tillämpning. Här brister förslaget enligt IMY, vilket utvecklas nedan.

³ Jfr skäl 41 till dataskyddsförordningen och prop. 2017/18:105 s. 51.

⁴ Se Lagrådets yttrande den 8 december 2025 över lagrådsremiss den 6 november 2025 Framtidens dataskydd vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten, s. 8.

⁵ Förslag till förordning (2027:000) om register över barns och elevers frånvaro och närvaro i utbildningsverksamhet.

⁶ 2 kap. 20 § RF.

Syftet med och ändamål för behandling av personuppgifter i frånvaroregistret (avsnitt 9.4.13)

Syftet med frånvaroregistret anges bl.a. vara att "ge kunskap om barns och elevers frånvaro".⁷ Denna bestämmelse sätter inte bara ramarna för ändamålen för behandling av personuppgifter⁸ utan även ramarna för vilka uppgifter som frånvaroregistret får innehålla⁹. IMY anser att formuleringen av syftet riskerar leda till att behandlingen av personuppgifter i frånvaroregistret blir mer omfattande och att fler uppgifter beslutas ingå än vad som från början var avsett. Enligt IMY kan bestämmelsen t.ex. öppna upp för att behandla personuppgifter om anledningen till frånvaro, vilket skulle innebära en än mer omfattande och känslig behandling av barns personuppgifter. IMY anser därför att bestämmelserna om lagens syfte och tillåtna ändamål behöver förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Uppgifter i frånvaroregistret (avsnitt 9.4.6 och 9.4.13)

Vilka uppgifter som frånvaroregistret ska innehålla framgår av förslaget till 2 kap. 1 § förordning om register över barns och elevers frånvaro och närvaro i utbildningsverksamhet. Där nämns inte uppgift om placering hos viss utbildningsverksamhet. Den uppgiften förekommer dock i 4 kap. 2 § samma förordning där det framgår att uppgiften om barns eller elevers placering ska skiljas från övriga uppgifter om barnet eller eleven. Vidare anges i avsnitt 9.4.14. orsaker till varför uppgift om barn eller elevers placering hos en viss utbildningsverksamhet inte kan raderas från frånvaroregistret.

Det är alltså otydligt vilka uppgifter som frånvaroregistret ska innehålla. Det bör därför i det fortsatta lagstiftningsarbetet förtydligas vilka uppgifter som ska finnas i registret och detta särskilt mot bakgrund av att uppgiften om placering hos viss utbildningsverksamhet tillsammans med andra personuppgifter kan utgöra känsliga personuppgifter.

Den skyddsåtgärd som föreslås i 4 kap. 2 § i förordningen är nödvändig.

Tillgång till uppgifter ur registret (avsnitt 9.4.12)

IMY instämmer i utredningens bedömning att uppgifterna i registret inte får spridas mer än nödvändigt för att den personliga integriteten ska skyddas. Endast de uppgifter som är nödvändiga för respektive myndighet att behandla är de som dessa myndigheter ska ges tillgång till. IMY anser därför att tröskeln för att lämna ut uppgifter ur registret på begäran av behöriga myndigheter som föreslås i 3 kap. 1 § förordningen om frånvaroregister ska ändras från "uppgifter som har betydelse" till "uppgifter som är nödvändiga". Detta motsvarar det krav som ställs på personuppgiftsbehandlingen enligt dataskyddsförordningen.

Elektroniskt utlämnade av uppgifter från frånvaroregistret (avsnitt 9.4.15)

IMY anser att direktåtkomst behöver regleras särskilt. Av förslaget till 4 kap. 2 § lagen om register över barns och elevers frånvaro och närvaro i utbildningsverksamhet framgår det inte under vilka förutsättningar direktåtkomst är tillåten. IMY bedömer, i

⁷ Se 1 kap. 2 § förslag till lag om register över barns och elevers frånvaro och närvaro i utbildningsverksamhet.

⁸ Se 2 kap. 5 § förslag till lag om register över barns och elevers frånvaro och närvaro i utbildningsverksamhet.

⁹ Se 2 kap. 6 § förslag till lag om register över barns och elevers frånvaro och närvaro i utbildningsverksamhet.

likhet med vad regeringen uttalat i tidigare lagstiftningsärenden, att direktåtkomst är en särskilt integritetskänslig form av personuppgiftsbehandling.¹⁰ IMY delar även Lagrådets uppfattning gällande en liknande bestämmelse i ett tidigare lagstiftningsärende om att det är mindre lämpligt att överlåta till myndigheten att utan restriktioner eller närmare vägledning på egen hand avgöra i vilka situationer det kan anses vara lämpligt att ge direktåtkomst till uppgifterna.¹¹ Behovet av reglering understryks än mer då det rör sig om en omfattande registrering av barn och av integritetskänsliga personuppgifter. Det bör därför framgå i den föreslagna lagen när och om direktåtkomst ska vara tillåten.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Eric Leijonram efter föredragning av avdelningsjuristen Sarah Bodlander. Vid den slutliga handläggningen har även rättschefen David Törngren, avdelningschefen Charlotte Waller Dahlberg, enhetschefen Jenny Bård och juristen Anna Hellgren Westerlund medverkat.

Eric Leijonram

¹⁰ Se prop. 2023/24:29 s. 74.

¹¹ Se Lagrådets yttrande den 8 december 2025 över lagrådsremiss den 6 november 2025 Framtidens dataskydd vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten, s. 9 f.